

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostor, 2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Cena lista \$5.00 Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 13. novembra (November 13), 1925. Subscription \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 267

RADIO NI ZA RAZŠIRJANJE DELAVSKIH IDEJ

Po Hooverjevemu mnenju je že ves zrak oddan. — Tako se je izvršilo z zrakom, kot z rodovitnimi pririjami ob času naseljevanja na zapadu.

Washington, D. C. — Trgovski tajnik Hoover je govoril na četrti konferenci za radio dne 9. novembra v Washingtonu. Po njegovem mnenju je že preveč razpošiljevalnih postaj v Združenih državah. Kongres mora sprejeti postavbo, ki bo določila, koliko postaj lahko obstoji, da ne bodo druga drugi mešale steno.

Kaj pa pomenijo njegove besede. Konec je sanjam organiziranega delavstva, da bo imelo svojo razpošiljevalno postajo, s katere bo lahko pošiljalo ideje delavskega razreda v svet.

Governiki, ki niso bili drugega kot zastopniki obstoječih razpošiljevalnih postaj, so se seveda strinjali s tajnikom Hooverjem. Po njih mnenju naj organizirano delavstvo plača visoke pristojbine, ako hoče govoriti milijonom.

Zrak, po katerem gibljejo električni valovi, raznašajoč glasove križem sveta, ni več prost. Privatni bizniski interesi so že ugnzdili v njem.

Med Ameriko in Italijo še ni sporazuma

Komisarji v Washingtonu se še vedno daleč razhajajo glede vsote odplačevanja dolgov.

Washington, D. C. — Po enajstih dnevih pogajanja med Volpjevimi italijanskimi in Mellonovimi ameriškim komisariji glede fundiranja vojne dolga Italije poročajo, da so pogajalci še vedno daleč narazen. Razlika med vsoto, katero ponujajo Italijani kot zadnjo, ki jo more Italija plačevati in med ono, o kateri smatra Amerika, da jo Italija lahko plača, znaša še vedno več sto milijonov dolarjev.

NEMCIJA JE SPREJELA VSE RAZOROŽITVENE ZAHTEVE.

Zadnji vidni znaki nekdanje nemške armade bodo odstranjeni. Zavezniki bodo zdaj izpraznili Köln.

Pariz, 12. nov. — Nemčija je včeraj, na dan sedemletnice svojega poraza v veliki vojni, poslala zaveznikemu svetu poslanikov v Parizu noto, v kateri naznanja, da sprejme vse zahteve zaveznikov glede razoroženja. S tem je odstranjena zadnja ovira, ki je držala angleške čete v kolinski coni; izpraznjevanje se začne 1. decembra t. l.

Zahteve, ki jih je Nemčija sprejela, so: General von Seeckt ne bo več vrhovni poveljnik nemške armade in njegovo mesto prevzame vojni minister, civilist. Generalni štab bo likvidiran. Nemška varnostna policija bo reorganizirana. Zadnji veliki topovi v trdnjavi Koenigsburg bodo uničeni. Nemška vlada prepove nadaljno orožno vezbanje mladine v Nemčiji.

Svet poslanikov je zadovoljen z odgovorom in razorožitveni spor med Nemčijo in zavezniki je s tem končan.

Ruski učenjak pravi, da imajo tudi rudnine spol.

Moskva, 12. nov. — Manuželov, fizik iz Leningrada, poroča, da je odkril, da imajo mineralije spol kakor živali in rastline. Pravi, da je s svojim raziskovanjem atomskih delcev mineralnih elementov pronašel, da imajo moške in ženske karakterističnosti kakor živalce in rastlinske celice.

Progled dnevnih dogodkov AMERIKA.

Po Hooverjevih nazorih radio ni za razširjanje delavskih idej. Ali naj Amerika podpira diktatorstvo v Italiji? Nazadnjaški delavski voditelj je zato. Zdaj se razgaljajo laži o nemških grozovitostih, ki so služile vojni propagandi.

Burnsovim provokatorjem je izpodletela umazana nakana. Pobjojnika v Chicago obsojena na štirinajst let ječe.

Italijanska dolgovna komisija še ni dosegla sporazuma z Mellonovimi komisariji. Z zborovanja znanstvenikov v Madisonu, Wis.

PO SVETU.

Mussolini je uvedel v Italiji najstrožjo cenzuro na vesti o atentatu in napadih na Jugoslovane v Trstu.

Nemčija sprejme vse razorožitvene zahteve zaveznikega sveta.

Painleve se je moral podati socialistom: sprejel je v svoj program pet njihovih točk.

General Feng je zasedel glavno mesto Kitajske in zaprl predsednika vlade.

Burnsove "ptičke" išče šerif

"IGRAČKALI" SO SE ZOPET Z BOMBO.

Nato so pa svoje delo podtaknili delavcem.

Joliet, Ill. — Šerif okraja Will išče pet Burnsovih privatnih detektivov v Illinoisu. S seboj imata tudi zaporna povelja, jih takoj odžene v "špekamro", ako mu pridejo v pest. Ti ptički so zapleteni v dinamitarne neke jolietške goraze, v kateri stavkajo mehanikarji že enajst tednov. Stavkarji zahtevajo 85 centov mezd na uro podnevu in 90 centov ponoči. Zdaj so prejeli okoli 60 centov na uro. Buickova goraza vodi boj proti povzajanju mezd.

Vada Burnsovih "ptičkov" je bila takole nastavljen. Neki neznanec, ki se je predstavil kot zavarovalni agent, si je znal pridobiti zaupanje stavkajočega delavca. Stavkar in dozdevni zavarovalni agent sta izpila par čašic. Nato sta odšla proti Buickovi gorazi. Med to gorazo in bližnjim gosposjem je tri čevlje prostora. Tu je zavarovalni agent nagovarjal omamljenega stavkarja, naj stopi z njim na ta prostor. Nato je po stavkarjevi izpovedi Burnsov uslužbenec zažgal bombo, njemu je rekel, da naj beži, sam se je pa umaknil v ozadje.

Ko je pričel stavkar teči, so skočili štirje Burnsovi ljudje iz skriščišča in ga obstrleli. Tekli so za njim tudi policaji. Ponesreči je pa eden policajev stopil na prostor, kjer je bil Burnsov detektiv skrit, ki je zaplil in položil bombo. Aretiral ga je in odgnal na policijsko postajo. Izkazalo se je, da je Burnsov detektiv. Policija ga je prihodnji dan izpustila. Ampak, ko je izvedel odvetnik unije za ta dogodek, je šerifu naročil, da se dobe zapor-na povelja za vseh pet Burnsovih "ptičkov", ki so izginili kot kavra iz Jolietu. Zdaj šerif te "ptičke" išče v Chicagu.

V BOSTONU PRIDE MOGOČE DO SPLOŠNE POGODBE.

Boston, Mass. — Tenarski delavci in zidarji, katerih lokalne organizacije še niso pridružene Združenemu svetu stavbinskih delavcev, sprejmejo najbrž splošno pogodbo, kar pomeni, da se izdela mezdna lestvica za vse izučene in neizučene stavbinske delavce. Rešiti je treba še nekatera manj vredna jurisdiktivna vprašanja, da se sprejme splošna pogodba. Ustanovilo se bo tudi lokalno razsodišče za pritožbe.

KAKO NASTAJA JO TOVARNE ZA DELANJE LAŽI

Ampak nobena laž ni tako akritna, da ne pride na dan. — Tako je tudi z lažjo, da so Nemci v vojnem času izpreminjali trupa padlih vojakov v glicerin in umetna gnojila.

Washington, D. C. (F. P.) — Friderick William Wile, washingtonski časnikarski poročevalec, ki zdaj alavo poje predsedniku Coolidgeu in ki razpošilja brezlične nazadnjaške politične vesti iz glavnega mesta za neko privatno podjetje, je bil spoznan kot pravi izumitelj povesti, da so nemški častniki kuhali trupla mrtvih nemških vojakov, da so dobili potrebno glicerino olje, ki je služilo v vojne namene. Britski general Charteris, bivši načelnik propagande v Londonu, je pri dobrem obedu v New Yorku priznal, da je ta povest navadna laž, ki si jo je sam izmislil. Britski delavski in liberalni krogi so se zgražali, ko so izvedeli, s kakšnimi lažmi se je britsko ljudstvo hujakalo v vojno. Pričeli so iskati, da najdejo pravi in potrjen vir te laži.

Socialistični dnevnik "London Herald" pripoveduje, da je eden vojnih časnikarskih poročevalcev izpovedal, da mu je Charteris povedal to povest pozno v letu 1916. Prvikrat so porabili to povest v propagandistične namene v mesecu aprilu 1917, ko je Wile trdil v dnevniku "Daily Mail", ki ga je lastoval Northcliffe, da je nemški dnevnik "Berlin Lokal Anzeiger" odprto priznal, kar je že dolgo časa znano v zaveznikih delalah, da je nemško poveljstvo istanilo mast iz nemških mrtvecev. Pod napisom "Hunski mrličojedi" so listi prinašali najbolj gorostavna opisovanja tega procesa.

Brzojavko, ha katero se je skliceval Wile, je poslal "Berliner Lokal Anzeigerju" nemški časnikarski poročevalec Karl Rosner, ki je poročal, kako mu je udaril v nos smrad, ko je prišel v bližino tovarne, v kateri so mrtva živalaka trupla izpreminjali v umetno gnojilo, prašičjo krmo in olje. Nemški poročevalec je rabil besedo "Koerper" za živalska trupla, kar je v nemščini pravilno, ako se govori o sirovini, in se pravilno v angleščino prevede kot "carcass". Nikjer ni bilo omenjeno, da so bila ta trupla človeška, kljub temu je pa Wile rabil besedo "corpses", kar pomeni človeška trupla.

Prišel je nemški častnik, ki je izpovedal, da je velika laž, ako kdo trdi, da človeška trupla izpreminjajo v umetna gnojila, olje itd. v kleti iz betona na nekem določenem mestu v Belgiji. Fotografirali so dotično mesto v navzočnosti britskega oficirja, na katerem je videti strašni učinek, ki ga je napravila zaveznika granata, ko je udarila v kuhinjo nemškega štaba. To sliko so pa kasneje kazali kot dokaz, kako ssekajo mrtvece, da potem iz njih delajo olje in umetna gnojila.

GENERAL JE VZEL PROHIBICIJO NA PIKO.

Chicago, Ill. — Generalni major James G. Harbord, ki je bil s Pershingom onkray velike luže v svetovni vojni, je porabil dan premirja, da je svaril proti prohibiciji in primarnih volitvah in povojni birokraciji.

Prvi sovjetski parnik pride v Ameriko.

Moskva, 12. nov. — Prvi ruski sovjetski trgovski parnik iz rdečih zastav na jamboru je odplul iz Leningrada proti Philadelphiji naložen z blagom ruskega trgovskega trasta. To je prva ruska ladja, ki obišče Ameriko v osemih letih po revoluciji.

Socialisti so dali Painleву ultimatum

Sprejeti je moral pet točk v svoj finančni program ali pa bi glasovali proti njegovi vladi. Finančna kriza je povzročila politični kaos.

Pariz, 12. nov. — Premijer Painleve je danes zjutraj kapituliral pred socialisti in sprejel vse točke njihovega ultimata.

Pariz, 12. nov. — Voditelji parlamentarne skupine socialistične stranke so včeraj dali Painlevu ultimatum, ki nudi zadnjo priliko za kompromis in harmonijo med strankami levčarskega bloka. Predložili so premijerju pet točk, katere mora sprejeti v svoj finančni program; če jih ne sprejme, bodo glasovali v zbornici proti njemu in padec vlade je neizogiben. Painleve je odgovoril, da rad preda svoj program. S tem je namignil, da najbrž kapitulira zadnjo minuto.

Socialistične točke so, da ne sme biti inflacije denarja. Vlada je v velikih stiskah za denar. Danes zapadejo zadolžnice v vsoti 20 milijonov frankov in v par tednih zapadejo druge v vsoti 500 milijonov. Painleve bi rad pokril te vsote z natiaskom novega papirja, socialisti pa zahtevajo, da naj lastniki zadolžnic, ki so večinoma bogatini, čakajo za svoj denar. Druge zahteve socialistov so, da vlada asesira kapital, in sicer vsa zemljiška premoženja, ki so vredna več kot 150.000 frankov, ter vsa industrijska in trgovska premoženja za 15 odatkov vrednosti.

Dr. Blazer, nemrti- loj hčere, oprečen

Njegov odvetnik je v zadnjem apelu na poroto dejal, da je zdravnik izvršil humanitarno delo, ker je usmrtil idijotoko bitje.

Littleton, Colo. — Porota se v četrtki ni mogla zediniti glede obsodbe doktorja Blazerja, ki je bil obtožen umora svoje lastne hčere Hazel, revice brez nog in rok ter gluhoneme od rojstva. Porotniki so razpravljali v svoji sobi dve uri v sredi zvečer in nato so nadaljevali z debatiranjem skoro ves drugi dan.

Med občinstvom v dvorani, ki je čakalo na pravdorek, je bilo očitno veselje, ko je sodnik naznanil svoj zaključek. Vsi so privoščili staremu zdravniku oprostitev.

V sredo popoldne je državni pravdnik zahteval, naj porota spozna dr. Blazerja krivega umora prve vrste, toda ton njegovih besed je razodeval, da mu zahteva ne gre iz srca. Zdravnikov zagovornik Mowry je pa apeliral za oprostitev. Dejal je, da je dr. Blazer storil dobro telesno delo usmiljenja, ker je usmrtil napol razvito človeško bitje. Argumentiral je, da Hazel ni bila človek, toda sodnik mu je segel v besedo rekoč, da v očeh zakona je vsako bitje, rojeno iz žene, človek in da sodišče se ne ozira na metafizične doktrine.

Stara granata ubila tri deklice v Franciji.

Pariz, 12. nov. — Včerajšnje svedčanosti na dan sedme obletnice premirja z Nemčijo so imele tudi svojo krvavo stran, ki je spomnila Francoze na vojne čase. Tri deklice, vse pod desetim letom, v Ciryalsognu, departementu Aisne, so našle na polju topovsko granato, ki je počivala v zemlji sedem let. Ko so se začele igrati z granato, je eksplodirala in raztrgala vse tri deklice.

Ljuti boji se v teku v Siriji.

London, 12. nov. — Poročevalec "Daily Maila" javlja iz Damaska o ljutih bojih med francoskimi četami in rebeli, ki so v teku blizu Nebka med Damaskom in Homsom. Podrobnosti niso navedene.

MUSSOLINI JE ZAKRIL ITALIJO S CENZURO

Italijanski listi ne smejo poročati o fašistovskih napadih na jugoslovanski konzulat in list "Edinost" v Trstu. Sto Nemcev aretiranih v Tirolu.

London, 12. nov. — Privatne informacije iz zanesljivega vira, ki so prišle v London, se glase, da je Mussolinijeva vlada uvedla ostro cenzuro na vse vesti, ki se tičejo znanega nameravanega atentata na njegovo življenje in posledice aretacije dozdevnih zarotnikov. Po vsej Italiji vlada velika, nervozna napetost.

Nekateri fašistovski listi so ali celo tako daleč, da so vtaknili tudi "agente Jugoslavije" med zarotnike. Italijansko časopisje ne sme poročati o dogodkih v Trstu — fašistovskemu napadu na jugoslovanski konzulat in razdejnanju tiskarne slovenskega lista "Edinost" — ki so izvali velike sovražne demonstracije proti Italijanom v Jugoslaviji, niti ne sme omenjati nedavnih izgrediv v Bresciji in Parmi, kjer so fašisti razdejali pisarne očitnih protizidarjev in pretepli več oseb. V Parmi so fašisti porušili hišo Michelija, bivšega ministra v Factovi vladi.

V Angliji se polagoma utrjuje mnenje, da je Zanibonijeva afera podtaknjena reč, katere svrha je, da fašisti lahko padejo po opoziciji na predvečer sodne obravnave proti morilecem socialističnega poslanca Matteotija.

London, 12. nov. — Iz Inomonta poročajo, da je italijanska policija udrila v mnoge privatne hiše v južnih Tirolu in aretirala več ko sto Nemcev. Aretirane osebe so obdolžene, da so v zvezi s dozdevno zaroto soper Mussolinija. V Inomontu vlada veliko ogroženje radi teh aretacij, ki so bile izvršene v noči in na zelo brutalen način. Avstrijeci so mnenja, da je gonja na Nemce v okupiranem delu Tirolske navadna persekucija.

KONVENCIJA ORGANIZACIJE I. W. W.

Chicago, Ill. — V ponedeljek je pričela konvencija delavske organizacije I. W. W. v glavnem stanu te organizacije. To je 17. letna konvencija. Pri otvoritvi je bilo navzočih deset delegatov, drugi so bili še na potu. Zastopani so poljedelski in lesni delavci, rudarji in razni drugi industrijski delavci. Konvencija ni trajala časa. Takoj prvi dan je izvolila potrebne odseke. Seje bodo trajale skozi ves teden. Glavna vprašanja, o katerih se sušejo debate, so: Avtonomija ustanovljenih unij, mesečni prispevki in pristopnina. Odborniki izjavljajo, da ima organizacija 32.000 članov.

KLIMA VZROK ZA ZAKONSKO LOČITEV.

Seattle, Wash. — Zdaj postoji nov vzrok za zakonsko ločitev in sicer "nepreprosta klima".

"Ona ni mogla prenesti washingtonskega podnebja, jaz pa ne kalifornijskega, pa sva šla narazen," je razkladal F. A. Udell, kapitan pomorščakov v pokopu, sodniku Everett Smithu, ko se je vršila obravnava za zakonsko ločitev. Sodnik je pristal na zakonsko ločitev.

Sovjetska pošta na smučih.

Moskva, 12. nov. — Sovjetski poštni komisar je naročil 10.000 parov smučev za pismošče v Sibiriji in drugih severnih krajih. Doslej je bila poštna zveza pretrgana vsako zimo v severnih ruskih krajih, dokler ni skopnel snež. Sovjetska vlada je pa sklenila, da odslej bodo poštna pota odprta tudi pozimi in 5000 pismošče bo radno obiskovalo vse kraje na smučih.

General Feng osvoji Peking in vlado

Takozvani kristjanski general je po poročilu iz Sangaja zasedel glavno mesto Kitajske in zaprl predsednika.

Honolulu, Hava, 12. nov. — Tukajšnji japonski list "Nippu Zihi" je danes objavil brzojavko iz Tsingtaua, ki se glasi, da je kitajski predsednik Tuan Ci-Ju podal ostavko in v Pekingju je razglašeno obsedno stanje. Drugi ministri so tudi odstopili. Pristalsi mandatarskega diktatorja Čang Tso-lina beže iz Pekinga.

London, 12. nov. — Na podlagi brzojavke iz Sangaja, katero je objavila "Westminster Gazette", je kristjanski general Feng Ju-hsiang izvršil puč v Pekingju in glavno mesto kitajske republike je zdaj pod njegovo kontrolo. Provizorični predsednik Tuan Ci-jui in vojni minister Vu Kvang-hsin sta ujetnika v palači. V Pekingju je zavladala stroga cenzura na brzojavke.

(General Feng Ju-hsiang je poleg mandatarskega generala in diktatorja Čang Tso-lina še od zadnje civilne vojne najmočnejša vojaška in politična osebnost na Kitajskem, odkar je umrl dr. Sun Jat-sen. V zadnji civilni vojni je Feng s pučem v Pekingju stromglavil Vu Pej-fujevo vlado in v sporazumu s Čang Tso-linom je posadil Tuana na predsedniški stol. Takrat je izjavil, da je korumpirana vlada padla in s tem je njegova naloga končana. Ako je gornja vest resnična, se je Feng najbrž premislil in obrnil hrbet Tuanovi vladi. Zadnje čase sta se Feng in Čang aprla in postala sovražnika. Feng nastopa kot voditelj radikalne stranke kuomintang in prijatelj sovjetske Rusije.)

POBOJNIKA SPOZNANA KRIVIM.

Obsojena na štirinajst let ječe.

Chicago, Ill. — Albert Anselmi in John Sealini, ki sta po obtožnici spadala med pobojnike Gennatove gänge, sta bila obsojena na štirinajst let ječe, ker sta padla v praksi med pobojniki in policijo policaja Harold Olson in Charles Walsh. V tej bitki je padel tudi tihotapec Genna. Sedanja obravnava se je vršila zaradi uboja policaja Harold Olsona. Obravnava zaradi uboja policaja Walsha prične prihodnji ponedeljek.

Porotniki so debatirali med sabo deset ur, kajti eni so bili za obsodbo zavoljo umora, drugi zaradi uboja. In po desetih urah je bil napravljen kompromis.

Pri obravnavi so prikle senzacije stvari na dan. Na plačilni listi pobojnika Gennata, ki je bil ustreljen v praksi, je bilo do tri sto policajev, je trdil odvetnik obtožencev. To trditve je bil pri volji podpreti s pričami. Sodnik je to ovrzel, češ, da ni v stiku s stvarjo. Priče državnega pravdnika so trdile, da so pobojniki pričeli streljati prvi, obtožena in njune priče so izpovedali nasprotno. Odvetnik je dokazoval, da luknje v avtu pokazujejo, da so policaji pričeli streljati prvi, ker drugače bi strelili ne zadeli avta od te strani.

Državni pravdnik se je trudil, da spravi pobojnika na večala. Porota je odločila proti želji državnega pravdnika. Še preden je prišlo do obravnave, so po Chicagu krožile najrazličnejše vesti o bitki med policaji in Gennatovimi pobojniki.

DELAVCI ZAHTEVAJO KRAJŠI DELAVNIK IN POVIŠANJE MEZDE.

Bayonne, N. J. — Pri Američan Radiator kompaniji je zastavkalo šest sto delavcev. Stavkarji zahtevajo take razmere, kot so bile v navadi pred mesecem aprilom t. l. Dva delegata iz vsakega departamenta sta predložila zahteve za povišanje mezd in skrajšanje delavnika.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (taven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileiro \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inlozostvo \$6.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepju n. pr. (Okt. 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PAJACADE IN POTEZE DIKTATORJA MUSSOLINIJA.

Fašistovski glavar pobožniških fašistovskih čet je izigral, kar tri poteze hkratu. Poslal je svojo dolgovno komisijo v Ameriko, pri italijanski tajni policiji si je naročil atentat na sebe in razpuščati je pričel protifašistovske organizacije — socialistične, framasonske, liberalne itd., vrh tega so pa fašistovske tolpe še v Trstu napadle jugoslovanski konzulat in poslopje, v katerem se tiska tržaška "Edinost".

Italijanska dolgovna komisija je prinesla v Washington kar cel kup listin in dokumentov, da dokaže, da je Italija revna in ne more plačati svojih dolgov. Medtem ko je italijanska dolgovna komisija beračila v Washingtonu za ugodne odplačilne pogoje, je pa Mussolini v Italiji bramasiral o slavi in moči Italije, ki mora imeti izredno veliko mornarico in armado na suhem, da spremljata Italijo na potu k slavi in moči.

Tako more nastopiti le politični klovn. Uboštvo Italije gotovo ne soglaša z njeno slavo in močjo. Ako je Italija revna, kako naj vzdržuje veliko mornarico in armado na suhem, da jo spremljata na potu k slavi in izredno veliki moči? Armada in mornarica staneta denar, Italija je pa tako revna, da ne more plačati niti obresti od \$2,180,000,000, ki jih dolguje Ameriki.

Drugo pajacado je izvršil Mussolini, ko je svet presenetil z vestjo, da je bila skovana zarota, da ga umore. Tej vesti je dodal še vest, da so se zarotili framasoni in unijatski (desni) socialisti, da vprizore krvavo vstajo pod vrhovnim poveljništvom Garibaldičevega vnuka, ki se postavi revolucionarnim četam na čelo in spodi diktatorja Mussolinija. In kaj sledi iz tega? Mussolini je v treh letih ustvaril tak položaj v Italiji, za kakeršnega so ruski carji potrebovali stoletja. Pred tem položajem je bilo njega samega strah, kajti več ali manj se je zavedal, da se tak položaj ne da trajno obdržati, ker si nobeno ljudstvo ne da v današnjih časih vsiliti takega režima, kakeršen je bil v navadi pod ruskimi carji v Rusiji do zgodovinske januarske nedelje, ko je ruski car — "batjuška" ukazal streljati na ljudstvo, ki ga je prišlo prosit pod vodstvom popa Gapon pravice. V tem strahu je sklenil, da mora nekaj storiti, da ohrani svoj režim in da zunanjemu svetu pokaže, da lahko kroti italijansko ljudstvo, če bo prosil za posojilo. Mussolini potrebuje za vzdrževanje svojega režima denar. Ta denar pa lahko Mussolini dobi le v tujemstvu kot posojilo, ker Italija je ubožna in ga nima. In tako je italijanska tajna policija izvršila, kar ji je Mussolini ukazal. Odkrila je zaroto za umor in revolucijo. Kajti poleg denarja je Mussolini potreboval še nekaj, da vzdrži svoj režim. Kaj?

Uničiti je bilo treba protifašistovske organizacije, ki so podučevale ljudstvo, kako velika nesreča za Italijo je fašizem. Pokazati je bilo treba sosedu, da se ga fašisti ne boje. In tako se je zgodilo, da so se fašisti navalili na jugoslovanski konzulat v Trstu in na poslopje "Edinosti". Mussolini se je glede napada na jugoslovanski konzulat opravičil po načelu vseh licemercev. Javno je obsojal napad, prosil odpuščanja, tajno si je pa mislil: "Pokazal sem vam pa le, da se vas ne bojim. Če pride do vojne z vami, bo v Italiji popularna." Tudi ta poteza ne prikazuje nič drugega, kot da je Mussolini političen klovn.

Mussolini je odredil, da se razpusti socialistična stranka. Razpuščanje socialistične stranke je pričelo v Milanu, kjer je socialistično gibanje zelo močno. Odredil je razpust framasonskih organizacij. Ko je to izvršil, je ukazal svojim cenzorjem, da ne smejo dovoliti, da gre besedica iz Italije, ki bi pripovedovala o zarotniškem atentatu, revoluciji, razpuščanju socialističnih in framasonskih organizacijah.

Kako smešen je ta človek, ki je pozabil na zgodovino svoje lastne dežele in bivše njene zaveznice — nazadnjaške Avstro-Orske.

Iz zgodovine svoje lastne dežele bi se lahko naučil, da je bil v Italiji nekoč ministrski predsednik neki Crispi, ki je ravno tako brutalno nastopal proti delavskim organizacijam in socialistični stranki. In Crispi je šel v pozabljeno. Iz Avstro-Ogrske bi se lahko naučil, da je dunaj-

ska kamarila ukazala v letih 1880-1884 razpustiti vse delavske strokovne, politične in kulturne organizacije. Štiri leta kasneje je pa avstrijska socialistična stranka obdržala svoj prvi strankarski shod v Hainburgu. Ko je bil general Gutenberg železniški minister je bila v eni noči razpuščena organizacija avstrijskih železničarjev, ki je štela sedemdeset tisoč članov. Ze prihodnji dan je bila ta razpuščena organizacija ravno tako krepka in močna kot pred razpustom.

Mussolini se ne uči iz zgodovine. Zato pride polom za njegov režim veliko prej, kot ga pričakuje. Zgodovina bo pa pripovedovala, da je nekoč v Italiji samopašno vladal pajac Mussolini z železno roko, dokler se ni ljudstvo naveličalo njegovih pajacad.

JAVNA GOVORINCA

Glasovi Glasov S. N. P. J. in Statistov "Prosveta".

Chisholm, Minn. — Še mesec dni imamo do občinskih volitev in ta mala doba dela nekaterim političarjem že niva laze. Zato so pa začeli kuriti pod političnim kotličkom in tudi so najeli nekatere ljudi, da jim kuhajnice, da mešajo. Najbolj jim je zato, ker v kotličku noče zavreti, kakor bi oni radi. Kurijo in kurijo, zavreti pa noče. Kaj je vzrok, ne vem, najbrž nimajo pravega kuriva. Kadar bodo napravili med delavci pravega kuriva, takrat pa že: začelo bo vreti in stari gardisti si bodo skuhali dobro juho, a za delavce bo ostal neslan krop.

Delavcem in posestnikom je dosti povedano v gornjih besedah, kaj se namerava z njimi narediti. In če ne strnejo svojih moči, se bo gotovo zgodilo. Stari stranki bosta postavili svoje kandidate, izdelali jim platforme, take, da bodo odgovarjale samo njih interesom, delavce pa zavajale, da bodo begali za njih stranke, se mrzili drug drugega in se suvali, stari gardisti pa se jim bodo smejali. Tako je vsako leto in kakor izgleda bo tudi letos. Delavci niso pripravljeni nič za zdravo in pošteno politiko.

Morebiti me bo kdo vprašal, kaj in kje je poštena politika ter v kateri politiki je kaj poštenosti. V takih politikah, kot jih imamo sedaj, ni poštenosti. To mora vsakdo priznati. Poštena politika ne pride od nikjer drugeje kot od razredno zavednega delavstva. Kadar bo delavstvo strelilo svoje sile in se organiziralo ter postavilo v razredno zavednem duhu sposobne kandidate, jim izdelalo platforme in jih izvolilo ter čuvalo, da se platforme uresničijo, potem bo šele prava in poštena politika za vse. — Joseph Ule.

Great Falls, Mont. — Pazno sem čital zapisnik konvencije in povem, da mi ne ugaja. Veliko točk je konvencija zavrgla, ki bi koristile članstvu in jednoti. Vidi se tudi iz zapisnika, da veliko društev ni poslalo delegatov na konvencijo kot delavske zastopnike, ampak da bi zanetili prepri pri S. N. P. J. Članstvo S. N. P. J. se ima zahvaliti br. Zajcu, konvencijemu predsedniku, ki je prihranil za dosti tisoč delavskih žuljev. Takih kot je br. Zajc, potrebujemo več pri S. N. P. J. On je pokazal ne samo s peresom, temveč tudi v dejanju, da je sposoben vodja v delavski podporni organizaciji. In prepričan sem, ako bi članstvo odločevalo, da dobi popolno zaupnico kakor mož na svojem mestu.

Ne strinjam se s točko v sedanjih pravilih, ki je resnično naperjena proti mlajšemu Zavertniku, da ne smeta biti dva voljena od ene družine v glavni odbor. Taka točka ni umestna v pravilih delavske organizacije. Ako je jednota ustanovljena na avobodimiselni podlagi in da smo enakopravni bratje in sestre, potem imajo tudi vsi pravico biti voljeni v glavni odbor. Ne gleda se, ako so vsi od ene družine, samo da delajo v korist S. N. P. J. In mlajši Zavertnik se je pokazal kot dober član glavnega odbora. Kar je predložil konvenciji radi Verderbarja ter Terboveve afere, je delal pošteno. Br. Turk je že sam pisal našemu društvu, da član, ki ve za prestopke in jih ne naznani, sam zapade kazni. In br. Turk je bil knjigovodja pod Verderbarjem. Jaz mislim, da je vedel, kam se denar izdaja in pošilja. Če Verderbar in Terbovec tedaj nista delala v smislu pravil, tudi br. Turk ni. Zato pa dam br.

E. Zavertniku vso čast, da je zadelo s poštenim namenom predložil konvenciji. Zato vem in sem prepričan, da članstvo S. N. P. J. ne bo trpelo te točke v pravilih, prišlo bo s iniciativo, da se da svoboda, tista svoboda kot jo imajo vse delavske podporne organizacije. S tem bomo imeli nekaj stroškov po nepotrebnem, v bodoče bo pa članstvo bolj premislilo, koga bodo poslali na konvencijo.

Lota zraven poslopja S. N. P. J. že stane članstvo S. N. P. J. pet tisoč dolarjev, kolikor so bili stroški za potrateni čas na konvenciji. In čež lota je še smerom br. Berger gospodar. Kakor sem jaz razumel iz zapisnika, ne pripisujem nobene krivde br. Bergerju, ker on takrat ni bil v glavnem odboru in tajnosti gl. odbornikov, kakor je bilo sklenjeno, ni bilo. Br. Turk, ki je vedel, da bo lota prodana, je bil dolžan naznaniti ostalim odbornikom, da se kupi lota za S. N. P. J. Ako tega ni storil, ni njegova beseda na mestu, ko je rekel, da prva je jednota, potem drugo, da dela za tisto, za kar je plačan.

Če preračunamo samo stroške, ki smo jih imeli na konvenciji radi lote, bi lahko dali br. Bergerju za lota dvanajst tisoč in jednota bi bila še na dobičku za par tisočakov. Zdad pa imamo samo spomin na lota in drago šolo, da se drugikrat ne odlašaj s stvarjo, ki je koristna jednoti.

V "Radniku" sem tudi bral, da bo S. N. P. J. prvič zastopana od zavednega delavstva, odkar je ustanovljena. Škoda je papirja, da bi več pisal o tem, ampak napišem jim vendar, naj se gredo solit s takim komunizmom. Tako zavedno delavstvo, kot ga imajo v njih okvirju jim radevolje prepustim. — John Ponikvar.

Akron, O. — Polagoma je pričelo razpravljati članstvo v Prosveti radi minule konvencije. Kakor navadno vselej, tako tudi sedaj ni bilo kot tudi najbrž nikoli ne bo nekaterim ustrezno, četudi bi bilo vse dobro izvršeno. Nekateri se hudejejo nad delegati radi dnevnice in zabav. Tudi meni, kakor mnogim, ni bilo vse všeč, a večina se vpošteva. Neki delegat, sedeč pred mano, se je izrazil: "Hell, kaj je devet dolarjev, v majni jih zaslužim enkrat več. Za sto dolarjev sem na zgubi, ker sem na konvenciji."

Opaziti je bilo nekaj delegatov, ki so imeli le malo znanja o pravilih ter takorekoč malo bili pripravljeni za konvencijo. Res v takih slučajih se mora človek vprašati, zakaj niso nekatera društva poslala sposobnejših delegatov. Pripisati si morajo torej mnogi sami sebi, če jim ni vse po volji kot so želeli. Je pa še ostala odprta pot skozi inicijative, da se lahko popravi pozneje, kar bi se pronašlo, da ne bi bilo koristno za članstvo.

Na minuli konvenciji je bilo preveč strankarstva. Nisem proti strankarstvu in tudi načelna izjava S. N. P. J. ni proti istemu, ali ono naj spada kamor spada, ne na konvencijo, ki je tako draga za članstvo. Pri tej konvenciji smo izgubili par tisočakov radi strankarstva, katerega se konvencija ni mogla izogniti. Le energičnemu in vztrajnemu konvencijemu predsedniku in zavednim delegatom se da priznanje, da je bila ista končana kakor je bila, kajti če bi hoteli Novakove pristaje poslušati, bi še dalje tam ostali. Seveda "irrevolucionarjem" ni bilo prav.

Br. Sepich od št. 4 je bil bolj rudeč kot so neki socialisti. Njegov oči so bile obrnjene na Charlija. Brat Hafner pa se je zelo slabo izkazal ob času, ko je povedal neresnico o izvolitvi br. Zaitza. Mislim, da bo stolček

dobil in "roual" konvencijo, a 98 odstotkov delegatov mu je zapelo drugo pesem. V mnogih slučajih, kadar je kdo od "komunistov" hotel govoriti, mu je smiraj strankarstvo uhajalo pri govoricah. Br. Sepich je enkrat predlagal (ter pozneje umaknil svoj predlog), če bi se moglo dobiti tudi govornike izven jednote na jednotine stroški. Brat Sepich je seveda mislil svoje vrste. Oh, kako bi naša lahko imeli za bebe! Ali ste mislili, da smo ostali taki bebe, da bi kaj takega privolili ter vam dali vajeti v roke?

V Delavski Sloveniji št. 41 kot poročila Prosveta pišete, da se jim ni dovolilo govoriti. Kaj mislite, da morate samo vi vedno govoriti? So bili tudi drugi delegatje upravičeni do besede. In ko bi predlagali kaj koristnega, a niste; samo strankarstvo vam je rojilo po glavi. Nikakšne organizirane mašine ni bilo na tej konvenciji, če je bila vaša kompanija organizirana mašina, ostali nismo bili drugo kot zavedni delegatje, ki smo znali, da strankarstvo je prvo, ki prične razjedati ali delati razdor med članstvom in torej ne koristi nikomur, najmanj pa jednoti.

Br. predsednik vam je dal besedo, br. Sepich, kakor drugim. Le kadar so zavedni delegatje spoznali, da le preveč govorite o strankarstvu, potem je bila delegacija tista, ki vam ni vselej pustila govoriti, ne br. konvencijni predsednik, kot pišete. Porporne organizacije so podporne, ne politične. Članstvo je zavarovano za slučaj bolezni, nesreče ali smrti, strankarstvo nas potem pri organizacijah ne zanima toliko. Napredek organizacije in da so dobri glavni uradniki, to je, da vestno in pošteno izvršujejo naloženo jim delo, to so glavne točke. Sedanji glavni uradniki so se izkazali že dolgo časa nazaj, da delajo po svojih najboljših močeh za jednoto in članstvo, zato jim je konvencija zopet dala zaupnico z zopetno izvolitvijo.

Podpisani v "progresivnem bloku" pišete, da ni vse v redu. Dokažite, drugače vas smatramo, da lažete. Gotovo zavedno članstvo želi dokazov. Kako neki mora človek verjeti taki osebi, ki se je pokazala enkrat, da ni govorila resnice (kot br. Hafner o br. Zaitzu). Dalje se ne more verjeti ali zaupati odboru, kjer je dotični zraven. Tam ni vse v redu, tam ni resnice! Moramo si misliti, da je kaj drugega, da se poganjate. Mogoče dva milijončka, kaj se ve! Vaše resolucije so bile takšne, da bi naša jednota lahko prišla navzkriž z zvezno vlado, ali dobila slab vglad. Ko vas je br. Jože Zavertnik vprašal, kaj hočete prav za prav z o-nimi resolucijami, niste znali nič povedati. Imeli ste poleg drugih resolucij tudi resolucijo za spremembo pisanja Prosvete. Ali ste imeli delegate in članstvo tako za nezavedno, da ste mislili, da bomo sprejeli vašo resolucijo, ter s tem spremenili v pisanju lista Prosvete. Velika večina članstva in večina konvencije so bili zadovoljni s pisanjem Prosvete odkar izhaja, in članstvo je želelo tako. Če "progresivni blok" ni zadovoljen, pa naj čita svoj list. Pišite kaj dopisov v Prosveti in povejte, kaj vam ni všeč, kajti Delavsko Slovenijo le malo kateri član čita, ker se mnogim zdi preneumno podpirati list, ki pravi, da je delavski, a je direktno proti delavcem.

Vi ste delavec in jaz sem delavec, in ste proti vsakemu, ki ne trobi v vaš rog ter mogoče mislite, da so drugi sami kapitalisti, izkoriščevalci ali razbojniki. Ko bi bili res za dobrobit delavstva, bi rekli in pisali v smeri, da bi si vsi delavci bodisi socialisti, avobodimiselci ali kar koli že, podali roke kot delavski bratje a ne delali delavec proti delavcu. Pišete: "Delovali bomo za čiščenje naše jednote od vseh sovražnikov delavskega razreda."

Brez komunistov je jednota poslovala lepo v redu čez 20 let in brez posebnih napak in lahko bo naprej brez njih, če bodo hoteli riniti z glavo skozi zid. Pravite, da je potrebno, da podpiramo akcijo progresivcev in s tem dokažemo, da znamo misliti. Oni kateri je pa ne podpiramo in po svoje mislimo, smo pa nazadnjački!

Pozdrav zavednemu članstvu! — Joseph Iraan.

ZARKOMET

Liga bo zopet figala. Zadnja "vojna" na Balkanu se še ni izkazila, a že so začeli kariti v Italiji in Jugoslaviji. Mussolini si je zadnji teden naročil atentat za slavnost obletnice "slajne zmage" nad Avstrijo. Fašisti — to so ljudje, ki mislijo a pestmi — so ob tej priliki zopet napadli neoborožene ljudi v Trstu. Fašisti so namreč veliki junaki, kadar imajo opraviti z ljudmi, ki so brez orožja. Takoj nato je zavrelo v Jugoslaviji. Poročila še ne povedo, kdo je sežigal italijanske cunje (zastave), stavim pa nekaj, da so orjunci, ki ravno taki junaki kot fašisti, kadar je treba pestiti neoborožene ljudi.

Mussolini in Pašič bosta vsa kakor dala "zadoščenje" drug drugemu in stvar bo pozabljena. Lahko se pa akisa "incident", ki bo zahteval slavno ligo, da naredi mir. Bedna liga! Ali ji mislite, že letos dodobra izprašiti frak?

Novembrske muhe. Ravno ko sem napisal gornje, so zatulile parne piščali. Kaj, ali je že poldne, se ustrašim, pa ni bilo. Bila je enajst ura. Tudi se domisljam. Enajst novembra Dan premirja. Preteklo je sedem let odkar je mir po veliki vojni. Mir? Well! Po mestu so vojaške parade; šolsko dečo so poslali domov; banke so zaprte. Nekaj praznik je. Vse slavi mir. Mir? Well.

Pišali so tulile eno minuto v pozivu, naj vsakdo obrne obrat proti vzhodu. Obrnil sem se proti zapadu in v hipu je misel poletela preko Pacifika in Kitajske. Tam je postala za pol hipa, nato pol hipa v Sifiji, od tam na Balkan, v Italijo, v Francijo in v Maroko.

Mir? Kakopak! Pred sedmimi leti je bila vojna in danes je najlepši božji mir! — Wake up! Treba je spisati in urediti kolono do konca.

Biki. Cenjeni Zarkomet! Moj oče je bil član Kmetijske družbe Ljubljani. Zbiral je bike, katerim so rekli "Piaganeke". Njegov sin je v Ameriki, tu na Elyju. Doma sem videl debele bike, ampak tu vidim še bolj debele. — Gajžla, Ely, Minn.

Komu je treba dati preostanek milijondolarskega fonda.

Dragi Zarkomet! Nekateri ljudje so si začeli beliti glave radi fonda J. R. Z. Ta fond je bil zbran v politične namene, predvsem za propagando republik v stari domovini. Da pa ne bo kak Trbovčev Tone mislil, da čikaški rdečkarji požro ves fond, predlagam, da se preostali denar izroči Kazimirju Grdinu, Černetu, Trunku in uredniku milvauske Slovenije. Ti gospodje bodo le naredili s fondom, da bo vse O. K. kakor so s fondom S. N. Z. — Strigelj iz Sheboygana, Wis.

Casa je dosti. Čikaški astronom MacMillan pravi, da bo zemlja živela še 500 milijard let in potem jo požre Jupiter. Upajmo, da v tem času postane kutarski list dnevnik.

Zegnanje vrh žegnanja.

V West Parku, O., imamo novo cerkev. Odkar so jo začeli zidati pa do danes je bilo pri tej cerkvi že ducat žegnanj. Pri kratkim je pa bilo pravo generno žegnanje. Navzoč je bil tak škof. Žegnali so namreč notranjino in predvsem plesne dvorane. V starem kraju so fajmoštri črtili plesne dvorane in jih nazivali blažnice, tukaj jih pa blagoslavljaljo. Pa naj kdo reče, da se vera ne izpreminja. — Resnicoljub, West Park, O.

Trunkove luknje.

G. Trunk mi javlja, da podpiše, da "veda sicer uči, da pride življenje samo iz življenja, celica iz celice, da na svetu ni moglo nekoč obstajati nobeno živo bitje in zdrava pamet ali common sense pove, da nekaj se ne more razviti iz nič."

Hvala! Zdad bi pa še rad vedel, če podpišete tudi ono, kar uči blija v "Genesis", in če podpišete, kako vi potem to opravite s skladje. Prosim!

K. T. B.

Agitirajte za "Prosveto"

DELAŠKE NOVICE
(Föderalist Press.)

Rudarjem v Idaho povišana plača.
Wallace, Idaho. — Rudarske družbe v distriktu Coeur d'Alene so naznanile, da 16. novembra povišajo mezde rudarjem za 50c na dan.

Premogovniške muje prezečajo.
Shamokin, Pa. — Jamske muje, ki so navadno pod zemljo poletu in pozimi, kjer je enaka temperatura, se nahajajo zunaj na prostem odkar traja stavka rudarjev v okolišču antracitnega premoga. Ko so prišle na sonce, je bilo še gorko, toda zdaj trpe mraz in mnoge bodo porokale.

Premogovniške družbe so tako sanjale, da ne okirbe staj za muje, pač pa enostavno čakajo na konec stavke. Kapitalistični so tako nesramni, da pripisujejo zmizovanje mul stavkarjem.

Še nekaj o Millikanovih žarkih

Znanstveniki pridno špekulirajo o svojstvu epohalnega odkritja.

Madison, Wis. — To mesto morda še postane zgodovinsko. Kajti tukaj nekateri najznamenitejši ameriški učenjaki izjavljajo, da je misterij zgraditve naše zemlje in drugih svetov na robu rešitve. Ključ do rešitve so baje novi žarki, katere je odkril dr. Robert Andrews Millikan, prej profesor fizike na čikaški univerzi in zdaj ravnatelj fizikalnega laboratorija v institutu tehnologije v Kaliforniji.

Millikan je na tujaknjem zboru članov Narodne akademije znanosti poročal v pondeljek, da je odkril nove žarke visoke frekvence in kosmičnega izvora, ki nimajo nobene zveze s solncem in ki vsako sekundo udarjajo ob zemljo od vseh strani. Millikan je dejal, da so ti žarki v absolutni opoziciji vsem drugim žarkom, ki so doslej znani.

Dr. Millikan ne izvaja dosti ključkov iz svojega odkritja; navedel je le fakte. Drugi učenjaki seveda pridno polagajo hipoteze o bistvu, svojstvu in nalogah novih žarkov. Vprašujejo se, če ni morda Millikan zadel ob izvor materije. Doslej je med znanstveniki veljala splošna teorija — sploh se ni nihče spotikal ob isto — da materija ni mase začetka, obstojala je vedno, torej ni izvora.

Millikan se — s pridržki seveda — strinja z ostalimi znanstveniki, da so novi žarki gradivna sila (nekateri rabijo tudi besedo "creative" t. j. ustvarjajoča sila), ki deluje v nasproti smeri kot radij; radij je uničujoča sila materije. Na temelju te teorije se lahko reče, da sile Millikanovih žarkov neprenehoma grade in zidajo nove elemente, nove svetove, nova solca in nova vesolja, dočim radioaktivne sile podirajo in razkrajajo ravno to. Tako se vrši večno gradjenje in večno podiranje, večna konstrukcija vsega.

MALENKOSTEN VZROK, POSLEDICE PA DALEKO SEŽNE.

Chicago, Ill. — Mrs. Florence Johnston Underhill je vložila tožbo za zakonsko ločitev od mize in postelje. Kot vzrok navaja, da sta se z možem sprla zaradi imena novorojenčka. Oče je hotel, da se da novorojenčku ime Bill. Tako je bilo ime njemu. Ona je pa zahtevala, da dobi ime Jack. Ko je ona zmagala v tem boju, je njen mož mirno odšel in se ni več vrnil nazaj.

EKSPRESNI DELAVCI ZA HTEVAJO POVIŠANJE MEZDE.

Washington, D. C. — Ekspresni delavci, zaposleni pri American Railway Express kompaniji in pri Southeastern Express družbi zahtevajo, da se jim mezda poviša za dvanajst odstotkov.

TIHOTAPSKO GNEZDO ZAJETO.

Chicago, Ill. — Policija je aretirala devet oseb in zasegla deset ukradenih avtov in sto galon vina v gorazi State Exchange. Policija sodi, da ošbe in za seženi material tvorijo del Generalnih interesov. Ko je policija obkolila gorazo, so William Mazzano, Andrew Deleys in Bernard Baker pokazali zvezde šerifovih deputijev. Zvezde niso pomagale, kajti vsi trije so bili aretirani.

Subvencioniranje diktatorstva v Italiji

To vprašanje je zastavil senator Shipstead. — Starokopitni delavski voditelj je za podpisovanje evropskih imperijalistov. — Senator Borah mu je dobro odgovoril s splošnim odgovorom.

Washington, D. C. — Ali se ameriški davkoplačevalci zavedajo, da bodo oni morali subvencionirati diktatorsko vladno v Italiji, ako se z italijansko dolgovno komisijo napravi ženerozna pogodba za odplačevanje dolga?

To je vprašanje, ki ga je zastavil senator Shipstead iz Minnesote, ki ga je poslala farmarsko-delavska stranka v senat, v trenutku, ko se zdi, da bodo ameriški komisarji odnehati napram Mussolinijevi zahtevi, da se črtajo skoraj vse obresti od \$2,180,000,000 dolga.

"Povedati je treba jasno," pravi Shipstead, ki je poznan v senatu kot zvedenec o mednarodnih finančnih zadevah, "da dolg, ki ga Italija dolguje tukaj, dolguje Američanom, ki so pokupili obveznice svobode, in te obveznice morajo plačati ameriški davkoplačevalci. Ako se ta dolg briše ali zniža, tedaj morajo Američani plačati vsoto, ki se je brisala ali znižala. Vprašanje je tukaj, ako je tako početje zdravo, da se odloži butara na ameriške davkoplačevalce, da si bo Mussolinijeva vlada lahko izposodila pri newyorških bankirjih denar po višji obrestni meri.

"Meni se zdi, da je taka izravnavna subvencioniranje vlade diktatorja na račun naših davkoplačevalcev. Ako ameriški davkoplačevalec želi storiti kaj takega, tedaj ima pravico, da to izvrši, ampak njega je treba obvestiti, kakšne vrste kupčija je to."

Ta izjava je bila podana vzpričo dejstva, da je Mussolini v veliki stiski za denar in ga išče v Wall Streetu, ko preganja protozidarje in desničarske socialiste, ker nočejo biti njemu hlapčevsko pokorni. Ako mu ameriško zakladništvo postopi eno milijardo ali več dolarjev, tedaj mu bo tvrdka Morgan & Co. posodila denar na industrijske papirje, da lahko zopet za par mesecev utrdi svojo fašistovsko diktaturo.

Matthew Woll, podpredsednik Ameriške delavske federacije, velik nazadnjak in še večji nevednež v evropskih političnih homatijah, se je vmešal v spor radi dolgov. On očita senatorju Borahu, da bo moral prevzeti vso odgovornost, ako bodo evropska ljudstva sovražila Združeno državo. On pravi, da Borahova taktika, po kateri Francija in Italija plačata dolgove, rodi sovražno propagando, češ, da Borah zahteva, da evropski narodi postanejo ekonomski tlačani. Woll govori, da je Amerika dala ta denar zaveznikom mesto vojakov, ki še niso bili pripravljeni odriniti na fronto, da se naj vojni dolgovi črtajo ali pa znižajo. On argumentira, da se Italiji in Franciji ne sme odvzeti sposobnost za poravnanje mednarodnih obveznosti v bodočnosti.

Borah je odgovoril nedirektno, ker Woll ni pisal direktno njemu. On opozarja javnost, da so bile obveznice prodane z obljubami, da so zavarovane z "zdravim" kreditom Evrope. Kongres ni nikdar dovolil, da se ti evropski dolgovi brišejo ali pa ne iztirjajo.

Zdi se, da se Smoot pridružuje Mellonu in Hooverju, da se izde- la pogodba, po kateri se skoraj vse obresti brišejo. V senatu bo pest naprednih senatorjev nastopila proti taki pogodbi.

NOVI PEVCI V ČIKASKI OPERI.

Ta sezona se pri čikaški operi odlikuje tudi radi številnih novih pevcev, ki jih je družba angažirala. V sredo je v operi Cavalleria Rusticana prvi nastopila Eleanor Sawyer v vlogi Santuzze, pri čemur je žela eno največjih ovacij, kar jih je še videl stari Auditorij.

Richard Bonelli, drugi ameriški umetnik, ki je prvi nastopil v nedeljo, je bil pozdravljen kot eden največ obljubljenih baritonov vsa oseba. Robert Steel je prvi nastopil v Verdijevi melodijzni operi "Maskiran ples" popoldne pred prejšnjim. On je daljšo številno let študiral v Italiji, kjer je mnogo pel v operah. Njegov oče, bombažni magnat iz Filadelfije, je prišel v Chicago, da sliši prvi nastop sina. Ko je videl in slišal, kako velika slava gre sinu, se je takoj vrnil domov ves srečen nad sinovim uspehom.

Znameniti je ponovitev Rosenkavalirja v petek 13. novembra, to je danes. Glasbeno bogata nemška opera s komedijo se je izkazala za najbolj uspešno novost v tem letu. Znameniti sta tudi sobotna Traviata, ki je prvič ponovljena popoldne, zvečer pa Tosca jutri zvečer. Zadnja bo peta za vstupnino po znižanih cenah, tako da ne bo noben sedež v operi stal več kakor navaden gledališki sedež. Peli bodo: Eleanor Sawyer, Fernand Ansesau, Cesare Formichi, Vittorio Trevisan in Lodovico Oliviero.

Ob nedeljah popoldne je navadno predstava za udeležence iz predmestij. Tako bo tudi to nedeljo, in sicer je za te udeležence izbrana posebna novost. Samson in Delilah bo peta kot otvoritev tretjega tedna opere. Louise Homer, Charles Marshall, Eduard Cotreuil, Formichi, Mojica, Oliviero in Nicolich ter Deffere bodo peli to svetopisemsko opero.

V pondeljek ponove "Manon Lescaut" z Mucio, Cortis, Righini, in Cotreuil. Gounodovo mojsterstvo ako delo Fausta bo v torek vodil Moranzoni. Nastopila bo gđ. Sawyer v vlogi Margaret.

SUHAČI PREIDEJO V OFENZIVO.

Chicago, Ill. — Protifašistična liga je organizirala svoje najboljše čete za obrambo prohibicije. Organizirala bo department za propagando. Naloga tega departmenta bo, da bo razpošiljal govornike in vse štiri vetrove oznanjat prohibicijonistični evangelij.

IZ PRIMORJA

Italija proti narodnim manjšinam. Najneugodnejše je učinkovala v Primorju vest z mirovne konference v Ottavi, da se je italijanska parlamentarna delegacija skrajno brezobzirno obnašala proti nemškemu poslancu Tinziu, ki je povedal, kako Italija raznaraduje svoje nemške državljane v Padižu in kako se v to svrhu poslužuje raznih nasilstev. Člani delegacije so poslali Mussoliniju brzojavko, v kateri mu poročajo, kako so zavrnili Tinzia in označili njegove pri- tožbe za izmišljene. Druga poročila iz New Yorka pravijo, kako je nastopil proti Tinziu zlasti Barzilai. To nam priča dovolj jasno, da fašistovska vlada ni pri volji odstopiti niti za korak od politike, uvedene proti drugorodcem.

Brzovlaki za prevoz argentinskega mesa. Tržaški listi beležijo uspeh v konkurenci s Hamburgom. Posrečilo se je Trstu, privediti brzovlake za zvezo z Dunajem, po katerih se bo prevažalo zmrazjeno argentinsko meso v velikih množinah z vso mogočo hitrostjo. Jugoslavija je šla pri tem Trstu na roko: iz Hamburga so stavili Dunaju razne ponudbe po bile tržaške ugodnejše.

Tujerodni visokoletni italijanski univerzi v Padovi. Akademski klub "Nanos" v Padovi objavlja, da bodo morali plačati visoke šolske takse (1100 do 1500 lir letno) poleg inosemceva najbrže tudi italijanski državljani tujih narodnosti (Slovenci, Srbohrvati in Nemci). Tako je italijanska enakost za vse podložnike.

Vačil iz Jugoslavije

Ljudske šolstvo v Jugoslaviji. — V Beogradu je izšla statistika, ki nas dobro pouči o stanju ljudskega šolstva v Jugoslaviji. V šolskem letu 1924-25. smo imeli skupno 7568 ljudskih šol. Na njih je poučevalo 9044 učiteljev in 8172 učiteljice, skupaj 17.216 učnih moči. V začetku šolskega leta 1924-25. je bilo v šolah 894,136 otrok, 543,568 dečkov in 350,568 deklic. Iz tega števila izhaja, da je vsak trinajsti prebivalec v Jugoslaviji ljudskošolski učenec. Razmerje med učenci in učenkami sicer ni popolnoma enako, toda, relativno vse to, je dobro. Na koncu šolskega leta 1924-25. se je število šolskih otrok nekoliko skrcilo. Znašalo je 814,721 učenec.

Ce premostimo naše šolske razmere po pokrajinah, najdemo, da imamo v mestih precej malo ljudskih šol, zato pa so ljudske šole tembolj grosto sejan na kmetih. V mestih imamo 68 ljudskošolskih zavodov, na kmetih pa 766. Zanimivo je, da je število učiteljev v Sloveniji mnogo večje, kakor število učiteljev. Učiteljice je 1736, učiteljev pa 1257, šolski pouk oblikuje 77,390 otrok, moškega in 77,790 otrok ženskega spola.

V Srbiji so imeli lani 159 šol v mestih in 1448 šol na kmetih. Učiteljice je bilo v službi 1933, učiteljev 1444. Šolo je pohajalo 120,358 dečkov ter 49,047 deklic. Te številke veljajo za Srbijo v obsegu l. 1912. V Južni Srbiji navaja statistika posebej 181 šol v mestih in 600 šol na kmetih. Tu je delovalo 1121 učiteljice in 430 učiteljev. Med njimi je tudi 150 mohamedanskih učiteljev, ki so poučevali večinoma verouk. Učencev je bilo tu 44,234, učenec pa 18,446.

Hrvatska in Slavonija izkazuje v mestih 106, na kmetih pa 1688 šol. Število učiteljev znaša v njenem področju 2002, število učiteljic pa 1837. V šolo je hodilo 180,196 dečkov in 100,221 deklic.

V Bosni imajo v mestih 137 ljudskih šol, na kmetih pa 440. Na teh šolah je poučevalo prošle leto 558 učiteljev in 619 učiteljic. Šolo je pohajalo 58,150 dečkov in 15,988 deklic. Pripomniti moramo, da je število ženske šolske dece v Bosni tako majhno radi tega, ker muslimani iz verskih ozirov redkokdaj šolajo svoja hčere.

V Dalmaciji je bilo 60 šol v mestih in 440 šol na kmetih. Poučevalo je 393 učiteljev in 555 učiteljic, v šolo pa je hodilo 28,592 učenec in 21,746 učenec.

Vojvodina beleži v lanskem letu 220 šol v mestih, ostale so na kmetih. 517 šol je bilo lani srbohrvatskih, 273 madžarskih, 182 nemških, 31 rumunskih ter 38 slovaških. Na šolah je poučevalo 2585 učnih moči, šolo pa je obiskovalo 62,641 dečkov in 58,247 deklic.

Ostane še Črna gora, kjer je v mestih 34 ljudskih šol, na kmetih pa 303. Učiteljice je bilo 603, učiteljev 123, v šolo je hodilo 22,007 dečkov in 18,220 deklic. To je kratek pregled ljudskega šolstva v naši državi, ki je v malenkostih morda še pomanjkljiv, v glavnem pa je točen in pravičen.

Ustrelitev morika Sladovića. Dne 26. okt. zjutraj je bil na strelišču v Maksimiru v Zagrebu ustreljen roparski morilec, vojak Sladović. Javnost je bila izključena in je bilo razen bataljona vojakov ter močnega oddelka policije navzočih le malo radovednežev. Sladović je po odvzezi skodl sam v izkopano jamo in se naslonil na kol. Njegove zadnje besede so bile: "Zdrav sem, hvala bogu! Bog mi dal srečno smrt! Obžalujem svoj zločin, odpustite mi vsi! Nikdar se nisem bil kaznovan niti kot civilist niti kot vojak. Moja prva kazen je — moja smrt!" Ko mu je hotel profos zavezati oči, je nagnil glavo in zaklical: "Ne, oči ne dovolim zavezati. Mirno hočem gledati smrti v obraz!" Šele na prigovarjanje duhovnika, da naj uboga, je končno dovolil, da so mu zavezali oči, naker je nagnil glavo na kol in pričakoval smrti. Tiho in hitro se mu je približalo pet vojakov pod poveljstvom podporočnika. Ko je ta dvignil sabljo, so počili strelci. Sladović se je takoj nagnil na desno. Vojaki zdravili mu je odpel blizu, in počili

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904
Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois
GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS
Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Caisnar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 192, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Tuck; tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak; gl. blaginjak John Vagrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godias.

POBODNI ODESEK:
Martina Zelaznikar, predsednik, Box 276, Harborton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2327 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizmančič, 13111 Be- nington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chi- cago, Ill.; John Terfel, Box 22, Strabano, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:
OGREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VERODNO OKROŽJE: Jacob Ambrož, Box 286, Moon Run, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad, Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik 2652 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chi- cago, Ill.

Združiteljni odbor:
Predsednik: Frank Alst, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Owen, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Oip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEROVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI! — Korespondence, s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VBA FIRMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se nanašajo: Pred- sedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODEPORE SE NALOŽE: Bolniško tajni- štvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DNEVNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebo se nanašajo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law- dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginštvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse prijatbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj pošljete Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.
Val prisilni na gl. poradni odsek se naj pošiljajo na naslov: Martina Zelaz- nikar, Box 276, Harborton, Ohio.
Val dopisi in drugi spisi, natanjila, oglas, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ISCEM SVOJEGA BRATA

Anton Mlakarja, radi zelo važnih zadev iz stare domovine. Če bo on sam ta oglas čital naj se nemudoma prijavi, če pa kdo drugi ve za njega naj mi to naznani na naslov: Frank Mlakar, Box 589, Ely, Minn. (Adv.)

LEPA PRILIKA ZA SLOVEN- CA ALI HRVATA.

Na prodaj je posestvo v sredi- ni slovensko-hrvatske naselbine v Milwaukee, Wis., sestojede iz gostilne, brivnice, krojačnice, 2 dvoran za seje itd. ene velike pleme dvorane s odrom ter po- polno opravo modernih kulis in razavetijave, telovadnice in sta- novanja. Proda se poceni radi bolezni v družini. Dohodki nad \$5,000.00 na leto brez gostilne.

NATL. SERVICE BUREAU, 458 National Ave., Milwaukee, Wisconsin. (Adv.)

IZLET

Kateriga vodi
GEORGE SHIREY

New York, N. Y., nov. — George Shirey, eden najposob- nejših voditeljev potovanja v službi Francoske proge, bo vodil izlet Jugoslovancev na zastavem- parniku Paris francoske proge, kateri odplove 5. decembra. Mr. George Shirey je prej vodil ne- koliko izletov za Jugoslovane in vsak, kdor je potoval v tej sku- pini, se ne more dovolj zahvaliti za skrbno in večjo vodstvo, kate- ro je mr. Shirey posvečal poseb- no jugoslovanskim potnikom.

Vsakemu Jugoslovancu bo zna- no, da je to najkrajša proga za v staro domovino, ker "Paris" preplave ocean v 6 dneh, a v Ha- vru pa je pripravljen poseben vlak Francoske proge, kateri pe- lije Jugoslovane skozi Švico na- ravnost v domovino. Mr. Shirey oskrbuje prtljago in vse drugo, kar je potrebno na potovanju. — Potniki 3. razreda so na parniku "Paris" nameščeni v kabinah z 2 in 4 posteljami. Tam so tudi dvorane za gose, za kadilce, za- havo itd. Kar se tiče hrane, je vsak Jugoslovancu uverjen, da je najboljša na svetu.

ČIKAZANI!

Ne pozabite, da je v nedeljo koncert, katerega priredi moški pevski zbor "Sava" v dvorani S. N. P. J. na 2657 S. Lawndale ave. Začetek ob 3. popoldne. Pri- reditev bo zanimiva, ker bo po- leg čikaških pevskih društev na- stopilo tudi par solo- pevcev, ta- ko da se bo udeležencem nudilo par ur resničnega duševnega vžitka. Vse dosedanje "Savine" prireditve so v splošnem občni- stvo zadovoljile. Isto bo tudi se- danj, še posebno, ker je vstupnina smišljena na 50c za osebo. Odloči- te se že sedaj za poset koncerta "Sava" v nedeljo 15. t. m., kjer bo obilo veselja in zabave. — Či- kaza!

Katoliški nauki in obredi

(Poglavje iz knjige "The Pope and their Church".)

Spisal Joseph McCabe, bivši katoliški župnik in profesor bogoslovja.

Tu pišem le o doktrinah rimske cerkve, ne pa o splošnih naukih kristjanske vere. Dve doktrini sta, ki sta distinktivno rimsko katoliški. Prva je doktrina papeštva, druga pa doktrina zakramentov. O papeštvu govorim obširno na drugem mestu. Kaj so zakramenti? Tehniško besedjenje, ki so ga nakupili stoletja teologiziranja, je tu nepotrebno. Beseda "zakrament" pomeni katoličanu nekaj, kar daje "posebno milost" ali "duhovno energijo", kakršne revni nekatoličan ne more dobiti. Ceremonije, ki dajejo "posebno milost", so: krst, pokora, obhajilo, birma, mašnikovo posvečenje, zakon in poslednje olje. Katoličan je na-

vezan celo življenje od zibel do groba na te ceremonije. Čuditi se je le treba, kako je bil vse srednji vek in kako so dedele, ki še danes tavajo v srednjem veku, tako neduhovne!

Krst je za deco. Izvrši se takoj čim zdravnik dovoli, da novorojenca lahko odnese v cerkev. Zakaj je krst? Silno važen vzrok! Katoliška cerkev uči, da vsako dete prinese seboj na svet izvrtni Adamov greh, za katerega je podvrženo kazni. V prvih časih cerkve so verjeli, da vsak človek — mož, žena ali otrok — ki ne opere madeža izvirnega greha s seboj s krstom, gre po smrti naravnost v pekel in tam se peče v ognju na vse večne čase. To pa je bilo tudi za srednjeveško človeško naravo malo preveč in teološki so naredili kompromis. Čitamo o duhovnih v starodavnem Peruju, ki so, ko jim ljudstvo ni več hotela dati otrok za klanje, vztrajali v zahtevi, da morajo imeti otroško kri za svoje obrede, a končno so privolili v kompromis: suvali so otroke v nos, da jih je obila kri, nakar so ime-

li kri. Tako je tudi katoliška cerkev naredila kompromis s silobno človeško naravo. Nekrščeni otroci ne gredo v nebesa — cerkev se drži tega — ampak nedolžni otroci tudi ne gredo v pekel, pač pa gredo v nekaj moderni prisadek podzemnega sveta, kjer so lahko celo srečni, toda Boga ne bodo "nikdar gledali", niti svojih staršev ne bodo videli.

Otroka torej nesejo v cerkev takoj po rojstvu. Ako se dete prehladi, ne smejo starši biti hud — otrok je šel naravnost v nebesa. Mnogo otrok se je že polavilo s sveta radi krsta, toda danes imajo cerkve že moderno kurjavo in tudi vodo segrejejo, torej je manj nevarnosti.

Ceremonije krsta sem opravil dostikrat, torej še nisem pozabil, kako gre ta reč. Botra in botra sem ustavljal pri vratih in jim zastavljal vprašanja, nato sem dal konec šole, katere mi je visela okrog vratu, v roko botra in sem ga takorekoč privlekel v cerkev. Ostalo je — še danes sem jezen, kadar se spomnim vseh podrob-

nosti — kakor kakšna čarovnja. Pijunil sem na prst in podrgnil s njim otrokova usta in očel ter izrekel hebrejsko besedo "Ephetha". Potem sem djal otroku malo soli v usta. Dete se navadno brani in breca ter kriči. Držal sem se silno resno in mrmral latinsko, da vai hudiči, kar jih je v tej človeški drobtini, naj gredo hitro ven — k protestantom ali kamorkoli. Nato sem izlil vodo — blagoslovljeno seveda — po otrokovi glavi, tako da je zmocila revčka do kože — in strašno prokletstvo, ki je viselo nad detatom — zato, ker je legendarni Adam pojedel legendarno jabolko, katerega mu je dala Eva v legendarnem raju za časa vladanja kralja Hamurabija v Babiloniji — je bilo oprano!

"Krasni simbolizem" vsega tega je seveda nepazumljiv tudi izobraženim Londončanom, Berlinčanom in Newyorčanom, ki sivečano in od časa do časa pripisujejo predstavi krsta. Izvrši se namreč v latinščini. Tudi tedaj, ko reče botru, naj se v imenu deteta odreče "hudiču in vsem njegovim delom", govoriš v mrtvem jeziku in izurjen ministrant ali mežnar odgovarja namesto botra. Za cerkev je dobro, da se poslužuje mrtvega jezika. Najbrž bi bilo malo razumnih katoličanov, ki bi mirno preneali obrede, če bi bili v angleščini ali v kateremkoli domačem jeziku. So pa nepravilni tudi za duhovna. Na moje latinsko vprašanje, če veruješ v Boga, sem včas dobil odgovor: "Odpovem se mu", dočim je na vprašanje, če se odpove satanu in vsem njegovim izkušnjam, moj pomočnik emfatično odgovoril: "Verujem vanj!" Zamenjal je besede. Taki kozli so se med nami dogajali čisto — in bilo je vse dobro, saj drugi niso razumeli. V domačem jeziku bi bilo treba bolj paziti.

Resno razpravljanje o zakramentu krsta je nemogoče. Pijuvanje in hudiči, olje in voda, goreče sveče in nabiralnik za denar so dovolj velike absurdnosti, toda princip sam presega vse meje. Primerjalno pogubljevanje nekrščenih z vsemi "modernimi pripomočki" je prebedasto, da bi našel zanj primerne besede. So katoliški razumniki, ki smatrajo Adama in Evo in njun paradiz za "lepo legendo". Čudovita "Katoliška enciklopedija" še ni na jasnem, dasi — in to v obraz absolutno soglasne znanosti modernih časov — odločno zanika evolucijo človeka. Navzlic temu katoliška cerkev še vedno, emfatično in obligatorično uči, da je vsak otrok rojen (izvzemši Marije — to je namreč pravi pomen "brezmadežnega spočetja") z Adamovim grehom in mora biti opran tega "greha" na način kakor sem pravkar opisal.

(Dolje.)

ŽELIM, DA SE TAKOJ

PRIJAVI na upravljalstvo lista Prosvete mrs. Alojzija Konte, (prej Molek), in sicer vsled zelo važnih zadev in močeve bolezn. Pišite na naslov Prosveta, 2657 S. Lawndale ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

ŽENITVENA PONUDBA.

Hrvat, vdovec, star 35 let a tremi otroci, se želim seznaniti z dekletom ali vdovo v starosti 20 do 35 let, Slovenka ali Hrvatka, in sicer v svrhu ženitve. Če katero veseli in resno misli, naj piše in priloži svojo sliko, na naslov: A. Box 163, Carolina, W. Va. — (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalne šoleznine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Najbolja prodajna PERJA sovetsko-ameriških držav.

Ima prodajalno vseh vrst perja po najnižjih cenah. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

A. STETZ COMPANY
124 Penna St., Penna, N. J.

OPOZORIJE

vse one rojake, ki mi že več let dolgujejo, da se izglasijo in poravnajo najkasneje v teku 14. dni. Jaz imam kupiti farmo in potrebujem denar. Torej prosim, da se takoj prigrabite, ako ne, bom prisiljen ravnati se v smislu zakona. Jože Dekleva, R. F. D. 2, Box 29, Hollis, Pa. (Jasahill.) — (Adv.)

PRODA SE

stavbišče (lota) v Dearbornu, Mich., to je v predmestju Detroita, v zelo lepem in dobro napredujočem kraju; prilika za Detroitčana. Proda se po zmerjeni ceni. Za pojasnila obrnite se na: Anton Jetnick, 549 — 69th Ave., Wes Allis, Wis. — (Adv.)

Proti bolečinam

v hrbtu, straneh, kolkih in v prsih, na otokline in krče rabite

Severa's Gothardol.

Hišni liniment za mazanje zunaj ki hitro prežene revmatične in nevralgične bolečine.

Cena 50 in 60 centov.

Zahtevajte najprej pri lekarni.

Kako spraviti Vaš želedec hitro na pravo pot

Vstavite zaprtnico, nepretnost, plin, kolcanje, bolečine po jedi in glavobol.

JEJTE KAR SE VAM IN KADAR SE VAM POLJUBI, BREZ SLABIH POČUTKOV.

Ako je vaš želedec v redu: ako trpiš slabost, zaprtje, glavobol, nepretnost, kolcanje, bolečine po jedi in glavobol, vstavite zaprtnico, nepretnost, plin, kolcanje, bolečine po jedi in glavobol.

Tudi jih je dobilo hitro pomoč od teh bolnih s uživanjem BIXOL, slane soli, vilo za letna in želedec, se kaj izboljša.

Ako trpite — tedaj poskusite

Brez izjeme v kakšnem stanju in kaj ste že poskušali, morda pa niste še poskušali našaj podobnega BIXOL, slane soli nam vaše ime, naslov je DAN, prvo pošto in dovolite, da vam dokažemo, vse lahko to zdravilo za vas stori. Je nepredstavljivo, samozljivo in dokazano v službah. Prava cena BIXOL/A je \$1.00, pa se kratko dobi ako pripravljate za vas. BIXOL, ki ga že poskušate na to vodo \$2.00. Mi vam damo to poskušano vodo, kar vam prebrani, da vam BIXOL, morda našli vas vaše bolečine. Ko boste poskušali BIXOL, ga boste pripomnili, s tem pristojajem in sorodnikom prav. Ko veste kaj vam lahko pomaga, torej prvo vodo \$2.00 v pismo in mi napravimo BIXOL, je bil viti v tisočih službah za vaše bolečine. Tedaj temu trpeti se nade. Rešite se vaše nevarnosti predno je prepozno. Naročite BIXOL danes in odločite se, da odpravite. Naslov je:

Osborne-Tolliek Company
2197 Carson St. B. 7
PITTSBURGH, PA.

POŠILJANJE DENARJA ZA BOŽIČ

Gotovo tudi letos ne boste pozabili svojcev v starem kraju, temveč jim boste poslali primeren denarni dar za božične praznike. Čim prej to opravite, tem bolje!

Naša Banka je ukrenila vse potrebno, da bodo njene božične pošiljave hitro dostavljene.

Denar lahko pošljemo potem pošte, brzojava ali brzojavnega pisma.

Denar poslan potem naše banke je izplačan prejemniku na njegovi domači pošti brez vsakega odbitka.

Dolarje v Jugoslavijo, Avstrijo in Italijo, pošilja naša banka potem pošte ali brzojava.

Naše cene so vedno med najnižjimi. Prepričajte se!

V STARI KRAJ ZA BOŽIČ! Ako ste namenjeni praznovati Božič v starem kraju, potem je v Vašo korist, da se poslužite naše banke, ki je znana po točni in solidni postrežbi. Ako želite dobiti kako osebo iz starega kraja, nam pišite po navodila.

Naša banka sprejema tudi denarne vloge na obresti.

ZAKRAJSEK & CESARK

455 W. 42nd Str. New York, N. Y.

ZASTAVE

AMERIŠKE, SLOV. HRV. — 1 REGALJE, PREKORAMNI, CE, TROBOJNICE, ZNAKE, KAPE, UNIFORME, ITD. SIGURNO 25% CENEJE KOD DRUGOD VICTOR NAVINSEK 331 Grove St. Conemaugh, Pa.

BOŽIČNI IZLET V DOMOVINO hitra pot v Jugoslavijo po francoski črti

preko Havre
ŠEST DNI PREKO ATLANTIKA
NAJKRAJŠA POT DO LJUBLJANE

s svetovnoznanimi parniki na olje.

"PARIS" odpluje iz New Yorka 5. DECEMBRA

Udeležite se tega izleta, ki bo pod posebnim nadzorstvom Mr. Geo. Shireya, posebnega zastopnika našega pittsburghskega urada, ki bo popolnoma na razpolago jugoslovanskim potnikom tekom vse vožnje ter bo skrbel, da bodo v vseh ozihrh zadovoljni.

Parik odpluje naravnost v Havre in potniki se izkrcajo na pokritem pomolu, ne da bi se jim bilo treba preostati v pristanišču. Edino potniki francoske prege imajo to prednost.

Uljudna postrežba in domača hrana, pripravljena posebno za jugoslovanske potnike. Vsi potniki so v krasnih kabinah za 2, 4 in 6 oseb. Opremljene so s električno svetlobo, tekočo vodo itd. Prilaga dopse z vami do cilja.

Za podrobnosti glede cen, povratnih dovoljenj itd., vprašajte našega zastopnika v svojem mestu, ali pišite naravnost nam v svojem materinem jeziku.

FRENCH LINE
19 State Street New York, N. Y.
109 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

TEHTNICA

Juš Kozak

Med okamenelimi valovi zemlje je leglo k počitku mesto, v jasli položeno. Noč je zbrisala ceste, da ne dramijo utrjenih, ne vabijo romarjev a svojo belino, čudodelno zanje, kakor belo telo, vseh sladkosti polno. Le ura, visoki stražar, si mane zaspane oči in ugiha svoj čas iz nebeskih svetlinikov, brlečih zemlji na njeni ponočni poti. Jezno se ozira tja proti gozdu, kjer sikajo žareči zublji in bruhaajo svoj nemir v temo med nebom in zemljo. Vedno rrditejša bife z železno pestjo po zvanečem bronu, kajti režeči zublji so že prestrašili lučke pod hribom, da boječe mežikajo skozi raztrgane zavese, prestrašeno prašujejo, kaj se godi pod visokim, črnim dimnikom, s katerim so še podnevi z grozo motrilo iz oči v oči. S sovraštvom se poskrije druga z drugo v drobnoju podirajočih se bajtic; zublji pa se reže izliva-joče. Visoko nad gozdom visi razpeta v zvanečem vesoljstvu večna tehtnica, alepa za arca zemeljskih hiš. Uravnovešena od početka ne pozna dobre, ne krive mere in v njenem znamenju se preliva pekoča svetloba v zimake mrakove, kadar kvasijo dozorela se, mena v naročju zemlje za žametasta polja spomladi. Ni radodarna grešniku, ne pravičniku, ampak razodene se človeku v uri, ko med vejami drevesa svojega življenja zaman išče sadov in trpinčijo dušo jalovi poganki. Tisti hip zasluči, kakaj jo je zarisala nevidna roka med ugasila in živeča solnca.

I.

"Ha, ha, ha! Briljantna misel!" se je v širokem naslonjaču krohotalo ogromno telo tovarnarja Žaklja. "Kdaj ste jo uganili? Ste mu naročili, da pride nocoj k meni?" In zopet se je razbohotal grohot po elegantno opremljeni sobi-ter skozi okno plašil temo.

"Vsaak hip pride. Že davi sem mu pripovedoval, da ste pripravljeni preizkusiti njegov izum." Zadovoljnost gospodarjeva je podžigala ravnatelja Priba. Njegov obraz je nihal mavričastemu lampijončku podoben pred obličjem gospoda Žaklja.

"Vragi, zdaj je prišla ura, ko vas stisnemo za vrat. O, kako boste gagai, ko pridete v našo cerkev. Vi ne veste, gospod Priba, še spanca mi ne dade te duše, kar po krvi mi gomaze. Streti jih moram in naj velja, kar hoče. Vi še ne poznate naših ljudi. Cucki so vsi po vrsti, le tistega se boje, ki je močan in mogočen. Le za hip naj se zvrnem, pa me pustite vsi na cedilu. Kje naj vzamem potem denar, da razširim svojo stavbo, saj poznate moje načrte. Pa-ati morajo za vsako ceno in sam božji mezinec mi je pokazal našega inženjčka. — Prokleti Skrinjar! Njegova tovarna kar bruha blago. Dobro res ni, malo boljše kot naše, pa kaj! Če greste danes po cesti, vam ljudje z nekó nalado drsajo po tleh, da razbijejo v enem dnevu, kar je za leto dni namenjeno. Take čase je treba izrabiti! No, in se ti uleže pod noge takle Skrinjar s paajo arečo. Meni se mesec za mesecem ponavljajo punti teh črnih hudičev, njemu pa garajo še ponoči. O, inženir nas reši!"

Priba je mencial in mencial, da bi prestregel vse jezove podirajoče besede. Tudi on bi rad zastavil besedo, jo zagnal v gospodarjev vrtinec ter mu razodel svojo pripravljenost utirati hruške na sovražnikovih glavah.

"Čuden človek, tale inženirček! Najboljši delavec, kar jih imam. A, vraga, nevaren. Zmrzle vode, ki ne drže. Prepoči se le pod tvojimi nogami in brezdno te požre. Kadar ga srečam, se mi zdi, da sem treščil od svojo smrt. Že lansko leto mi je predložil svoje načrte, pa tedaj amo še stali in vse je trepetalo, kaj poročemo mi. Kdo bi podpiral, če ni vredno. Letos pa, naj se le proslavi, mi bomo šteli, da bo veselje!"

"Briljantno, saj pravim, briljantno! Če bi vas ne imel, kdaj bi nas vzel že vse skupaj vrag! Naši tovariši mi niso povzeli. Preveč nezanesljivi, se ne znajo ogreti. Dokler nese, dirjajo za teboj, potem te pa oblaajo od vseh strani. Tudi vi, Priba, ste že kolebali, o dobro

sem vas prevrtal z očmi. Za ušesa bi vas, malodušneža, ki ne ve, v čigavih rokah je moč. E, vrtica imate zmeraj odprta, da amuknete poslednjo uro. Ampak povem vam, kdor se zveže z menoj, se je hudiču zapisal, z menoj vred ga bo vzel. Moj žig boste našli na čelu, dokler živite in nikoli več se mu ne izmuznete. Jaz hočem vladati, razumete vladati, in kdor je pil iz tega bokala, ta ne najde sprave z ljudmi. In povem vam, če izdате mene in se pomešate mednje, vas starejo prej ali slej. Res, še eno napako imate: Priba, zaletite se semintja, vaš kri vam ne da miru. Jaz pa vam pravim, če ne boste zvitli kot kača, jih ne opeharite, cigánov, in vaš jezik ne sme poznati nobene mere v sladkosti. Danes ni več odprtega boja, zalezujemo se kakor mačke; mlšim nastaviš sira, pa ji skočiš za vrat, kadar ti še sline kapajo iz ust. Le ne bojte se in ne omahujte, moje kraljestvo nad tem mestom se ne zruši, nikdar in nikoli; če bo pa huda predla, jaz imam vrata odprta, zase in za vas edinega."

Globoko se je sklonilo tolsto obličje, nalahno je roka trepljala po hrbtu. In Priba je razumel to pobožanje, planil je kvišku, ves zardeč od zadovoljstva, obe roki sta viseli, da razodena, kako grozno rad bi se v prahu povljal pred njim. Čutil je trdo napete vajeti, ki mu režejo v usta, toda udaril bo s kopiti po vseh, ležečih na tleh pred njima in tam na cilju bo glasnik gospodarjevih zakonov. Kakor v objemu sta tičala drug poleg drugega, toda za hrbtom se je zlobni posmeh režal Križanemu v blede obličje, po nesreči zabredlemu v to sobo.

Neslišno so se odprla tapetna vrata. Bela, nalahno trepetajoča roka jih je zaslonila za seboj, se nemo iztegnila, položila popisan papir na mizo. Zakelj je hlastno zagrabil, mečkal v zbesnelih rokah, ker vsaka črka ga je zbadata z drobno šivanko. Priba je postrani ujel strupeni pogled gospe Line, s hvalečnostjo je blagoslavljajal minuto, ko razodene gospodarju novega sovražnika, v svilo odetega, z rubini posutega. Se enkrat je pogledal, pa ne, saj se ni zmotil, ženski stoječi pred njima se širijo zenice, ničesar ne morejo več tajiti, v njih volih teminah pljuskata gnev in bolest.

"Ali vidite, kaj so storili! Berite, berite, vendar, neverjetno, cene padajo, mi pa gaga-mo."

"Kaj, vraga!" Brezčutno in hladno je uprl Priba svoje oči v papir, sablji podoben, a katero bo zamahnil gospodar.

"Na vsak način nas hočejo streti. Saj vidite, kaj počno. Ko mi poginemo, navije satan iznova. O ne boš dihal, ti prokleti Skrinjar, pa naj ti sam bog pomaga. Mene ne boste strmoglavili! Majemo se, majemo, ampak osemato rok se bo uprl in železni zmaji ti zapojejo pesem za poslednjo uro. Vražja duša... Si brala, kaj je storil?"

"Nisem!" Visoko vzravnan je stala sredi sobe, vsa bleda in drhteča. V prsih je vrela sovraštvu, ki bi mleko zastрупilo, če bi nosila sina pod srcem in gorje bi mu bilo rojenemu. Nad očetom bi se spozabil, kogar bi rodilo njeno telo.

Žaklja je presunilo sovraštvu, sapajoče vanj svoje jeklene puščice in omalodušil se je pred hlapcem, dobro čuteč, da ga stare prva beseda, ki kane nanj. Kakor pred vsepodirnim sojem večne luči, ki je od vekov užgana v človeškem srcu, se je rušilo v prah njegovo dostojanstvo. Zaslučil je plamen edenski, ki ga je tisti hip oplazil za pokončanje paradiza in zvil se je pred njim kakor gad s prelomljeno hrbenico. Lovil je besede, da prevpije molk, ki mu s fanfarami trobi usodo za greh, ker je s svojim rojstvom zdrobil njeno izveličanje.

"Gospod ravnatelj, morda bi za hip pogledali v pisarno. Inženir se gotovo oglasi tam spodaj. Pa vzemite spotoma tudi načrte z moje pisalne mize seboj!"

"Ta človek!" se je ozrl za njim. "Je kakor govno. Kamor ga vržeš, tam obleži. Prime se čevljev in sobo zasvinjaš z njim. Toda pokoren in uslužen, takih hlapcev mi je treba."

Niti struna ni odjeknila v njej.

"Lina, govoriha odkrito. Zakaj me sovražiš? Pokašal sem se grehov, a ti ne odpustiš. Komaj čakaš, da me raztržejo psi, ki lajajo vame od vseh strani. Opore bi rabili, odkrite, tople udane besede v tem strašnem boju!"

(Dolje priložena.)